

Inšpirácia

Rudolf Steiner

Popis *imaginácie* ukázal, ako pri nej žiak tajnej vedy opúšťa pôdu vonkajších zmyslových zážitkov. Ešte v omnoho väčšej miere je to tak pri *inšpirácii*. Pri nej predstavovanie čerpá ešte oveľa menej z niečoho, čo môžeme označiť ako *vonkajší popud*. Silu, ktorá človeku umožňuje tvoriť si o niečom predstavy, musí tu nájsť sám v sebe. Musí byť oveľa intenzívnejšie vnútorne činný, než ako je to v prípade vonkajšieho poznávania. Pri tomto poznaní sa jednoducho odovzdáva vonkajším dojmom, a tie mu privodia predstavy. Táto odovzdanosť pri inšpirácii odpadá. Tu už oči nedodávajú farby, uši neprinášajú tóny, atď. Všetok obsah predstavovania sa musí akosi vytvoriť vlastnou činnosťou, teda daniím čisto duchovno-duševným. A do toho, čo človek takto stvorí činnosťou svojho vnútra, musí sa vtláčiť zjavenie skutočného vyššieho sveta. Zdá sa, ako by v takomto popise sveta vyššieho poznania vystupoval zvláštny rozpor. Človek má byť v istom zmysle tvorcom svojich predstáv; a napriek tomu tieto predstavy samozrejme nesmú byť jeho výtvarmi, ale nimi sa musia vyjadrovať deje vyššieho sveta rovnako, ako vo vnemoch očí, uší atď. sa vyjadrujú deje nižšieho sveta. Je to však rozpor, ktorý sa v popisovaní tohoto spôsobu poznania vyskytovať *musí*. Lebo to je práve to, čo si žiak tajnej vedy musí osvojiť cestou k inšpirácii, že cestou vnútornej činnosti uskutočňuje niečo, k čomu je v obyčajnom živote donucovaný zvonku. - Prečo sa v obyčajnom živote nevyskytujú predstavy ľubovoľne? Pretože sa človek musí pri svojom predstavovaní riadiť podľa vonkajších predmetov. Všetka ľubovôľa jeho ja odpadá, pretože predmety hovoria: sme také alebo onaké. Predmety samé vyslovujú, ako majú byť predstavované; ja nemá o tom čo rozhodovať. Kto sa nechce podrobiť predmetom, ten si predstavuje niečo nesprávne; a skoro príde na to, ako málo tým vo svete uspeje. Toto nutné správanie človeka k predmetom vonkajšieho sveta môže byť v poznaní označené výrazom „nesebecké“. Človek sa musí chovať k veciam „nesebecky“, s vyradením seba. A v tejto nesebeckosti je jeho učiteľom vonkajší svet. Tým, že mu jednoducho stavia pred jeho zmysly svoj správny obraz, odníma mu všetky ilúzie, všetky fantázie, všetky nelogické úsudky, všetku nevecnosť.

Ak sa chce človek pripraviť na inšpiráciu, musí svoje vnútro priviesť tak ďaleko, aby mal túto nesebeckosť aj vtedy, keď ho zvonku k tomu nič nenúti. Musí sa naučiť vnútorne *tvoriť* ale tak, aby jeho ja ani v najmenšom nehralo pri tomto tvorení svojoľnú úlohu. Ťažkosti, o ktoré ide pri získavaní takejto nesebeckosti, je vidieť tým zreteľnejšie, čím viacej prihladáme k tomu, o aké duševné sily pri inšpirácii zvlášť ide. - Rozlišujeme tri základné sily duševného života: predstavovanie, cítenie a chcenie. Pri obyčajnom zmyslovom poznaní sú predstavy podnecované vonkajšími predmetmi. A pod vplyvom týchto zvonku podnietených predstáv získava svoj určitý smer aj cítenie a chcenie. Človek napríklad vidí nejaký predmet; ten mu pôsobí *radosť*, preto si dotýčnú vec žiada. *Radosť* spočíva v cite; touto radosťou je podnietená vôľa, podľa toho, aký charakter nadobudlo cítenie z predstavy. Poslednou príčinou predstavovania, cítenia a chcenia je však predmet. - A iný prípad by bol tento: Človek prežíva nejakú udalosť. Má z nej strach. Uteká z dejiska udalosti preč. Aj tu sú vonkajšie deje prvou príčinou; prostredníctvom zmyslov sú vnímané, stávajú sa predstavami, dostavuje sa pocit strachu; a vôľa - uskutočňovaná útekom - je následok. Pri inšpirácii vonkajší predmet v tejto forme odpadá. Zmysly tu neprichádzajú na vnímanie do úvahy. Nemôžu teda byť ani podnecovateľmi predstáv. Z tejto strany nie sú cítenie ani vôľa ovplyvňované. - Avšak je to práve cítenie a vôľa, z ktorých pri inšpirácii ako z materskej pôdy vnútorne vystupujú, akoby vyrastali, predstavy. A pravdivé predstavy vyrastú, keď je materská pôda zdravá, kdežto omyly a preludy vtedy, keď je nezdravá. S rovnakou istotou, ako inšpirácie vznikajúce zo zdravého cítenia a chcenia môžu zjavovať vyšší svet, tak zo spustnutého cítenia a chcenia vznikajú vo vyššom svete omyly, klamy a fantázie.

Tajné školenie si preto dáva za úlohu ukázať človeku prostriedky, ktoré ho učinia schopným, aby svoje city a podnety vôle učinil zdravo plodnými pre inšpiráciu. Ako vo všetkých veciach tajného školenia, máme aj tu čo činiť s *intímnym* usmerňovaním a utváraním duševného života. Najskôr je potrebné osvojiť si určité city, ktoré z obyčajného života poznáme len 11a nepatrnom stupni. Niektoré z týchto citov tu naznačíme. K tým najdôležitejším patrí vyššia citlivosť pre to, čo je „pravdivé“ a „nepravdivé“, „správne“ a „nesprávne“. Podobné city má samozrejme aj obyčajný človek. Ale u žiaka tajnej vedy sa musia vypestovať v *omnoho vyššej* miere. Dajme tomu, že sa niekto dopustí logickej chyby; druhý túto chybu postrehne a vec opraví. Uvedomme si, aký veľký je pri tomto opravovaní podiel úsudku, rozumu a aký nepatrný je pocit *radosti* zo samotnej pravdy, pocit *odporu* pri niečom nesprávnom. Nebudeme samozrejme tvrdiť, že radosť alebo prípadný odpor tu nie sú. Ale *stupeň*, 11a ktorom sa vyskytujú v obyčajnom živote, musí sa v tajnom školení neporovnateľne zvýšiť. Celkom systematicky musí žiak tajnej vedy obracať pozornosť k svojmu duševnému

životu a musí dosiahnuť to, aby sa mu stala logická nesprávnosť zdrojom *bolesti*, v ničom nezaostávajúcej za bolesťou fyzickou; a naopak niečo „správne“ mu musí spôsobiť skutočnú radosť alebo potešenie. Tam, kde iný človek uvedie do pohybu len svoj rozum, svoju súdnosť, musí sa žiak tajnej vedy učiť prežívať celú stupnicu citov, od bolesti až k nadšeniu, od sklňujúceho napätia až k rozradostnenému uvoľneniu pri uchopení pravdy. Čo prežíva „normálny“ človek len ako triezvo chladnú „nesprávnosť“, k tomu musí učiť žiak tajnej vedy pociťovať dokonca niečo ako nenávisť; a musí v sebe vyvinúť *lásku* k pravde, ktorá bude mať celkom osobný charakter; lásku takú osobnú, takú hrejivú, akú milenec pociťuje k milenke. - Iste sa veľa hovorí o „láske k pravde“ aj v kruhoch našich „vzdelancov“; lenže o čo tam ide, to nie je vôbec porovnateľné s tým, čo musí v tichej vnútornej duševnej práci v tomto smere prežívať žiak tajnej vedy. Trpezlivo si musí vždy znova predkladať na skúšku to alebo ono „pravdivé“, to alebo ono „nepravdivé“; a musí sa tomu venovať, nielen aby školiť svoju súdnosť, triezvo rozlišujúcu medzi „pravdivým“ a „nepravdivým“, ale aby k tomu všetkému získal celkom osobný vzťah. - Je to skutočne tak, že na počiatku takéhoto školenia môže človek podľahnúť niečomu, čo môžeme označiť ako „precitlivosť“. Nesprávny úsudok, ktorý počúva vo svojom okolí, nejaká nedôslednosť atď. mu môžu spôsobiť temer neznesiteľnú bolesť. - Preto to musíme pri školení brať do úvahy. Lebo keby sa tak nestalo, mohlo by z toho vzniknúť veľké nebezpečenstvo pre duševnú rovnováhu žiaka. Ale keď dbáme na to, aby charakter zostal pevný, potom sa môžu odohrávať v duševnom živote búrky a človek bude mať napriek tomu silu žiť vo svete navonok harmonicky. V každom prípade sa však robí chyba, ak je žiak tajnej vedy privádzaný do protikladu s vonkajším svetom, takže mu pripadá neznesiteľný, alebo z neho chce dokonca ujsť. Vyšší citový svet sa nesmie vyvíjať 11a úkor rovnomernej pôsobnosti a práce vo vonkajšom svete; preto musí vnútornému zvýšeniu citového života zodpovedať zosilnenie odolnosti voči vonkajším dojmom. Praktické tajné školenie preto dáva človeku smernicu, aby nikdy nepodnikal nové uvedené cvičenia pre rozvoj svojho citového života bez toho, aby sa súčasne vyvíjal aj tým smerom, že dokáže získať pochopenie pre to, koľko pocitu tolerancie požaduje od človeka život. Keď napríklad nejaký človek uplatňuje nesprávny úsudok, musí byť žiak tajnej vedy schopný pociťovať v sebe najživšiu bolesť a súčasne byť k tomu človeku úplne tolerantný, pretože rovnako živá je v jeho myšli myšlienka: tento človek tak usudzovať *musí*, a s jeho úsudkom je treba počítat ako so *skutočnosťou*. - Je ale pravda, že sa vnútro bádateľa tajnej Vedy bude stále viac a viac pretvárať v dvojaký život. Stále bohatšie deje sa budú odohrávať v jeho duši pri jeho putovaní životom, stále samostatnejší voči tomu, čo dáva vonkajší svet, bude v ňom svet druhý. Ale tento dvojaký život bude práve niečím plodným pre pravú životnú prax. Dostaví sa tým pohotovosť úsudku, istota v rozhodovaní. Tam, kde človek, ktorý je vzdialený takémuto školeniu, musí prechádzať dlhými reťazami myšlienok, je vláčený sem a tam medzi rozhodnutím a bezradnosťou; bádateľ tajnej vedy rýchlo prehliadne životné situácie, rýchlo odhalí súvislosti skryté obyčajnému pohľadu atď. Dokonca musí mať často veľkú trpezlivosť, aby sa dostal do pomalého spôsobu, ktorým druhý človek môže niečo pochopiť, zatiaľčo u neho toto pochopenie sa odohrá bleskurýchlo.

Až doteraz sme teda hovorili o vlastnostiach, ktoré musí nadobudnúť citový život, aby sa mohla inšpirácia rozvinúť správnym spôsobom. Iná otázka je táto: Ako sa stanú tieto city plodnými, aby zo seba zrodili predstavy patriace skutočne svetu inšpirácie? Ak máme pochopiť, ako musí odpovedať na túto otázku tajná veda, potom sa musíme zoznámiť so skutočnosťou, že duševný život človeka má vždy určitý poklad citov presahujúcich mieru toho, čo podnecujú *zmyslové* vnemy. Človek vlastne cíti viac, než k čomu ho veci nútia. Lenže tento nadbytok sa používa v obyčajnom živote určitým smerom, ktorý sa musí tajným školením zmeniť na iný. Zoberme si pocit strachu alebo bázne. Lahko si môžeme ujasniť, že v mnohých prípadoch je tento strach väčší, než aký by bol, keby úmerne zodpovedal vonkajšiemu deju. Teraz si predstavme, že žiak pracuje energicky na sebe, aby v žiadnom prípade, ktorý sa mu naskytne, nemal väčší strach alebo bázeň, než je pri príslušných vonkajších dejoch skutočne oprávnené. Avšak určitá miera strachu alebo bázne sa vždy vyvolá vynaložením istej duševnej sily. Vyvolaním strachu alebo bázne sa táto duševná sila skutočne mýňa. Keď si žiak taký strach alebo bázeň - i niečo iné - odoprie, potom skutočne túto silu *ušetří*. A tak mu zostáva k dispozícii pre niečo iné. Keď takéto deje často opakuje, stáva sa z týchto postupne ušetrených duševných síl vnútorný poklad; a žiak tajnej vedy čoskoro zažije, že mu z takýchto ušetrených citov vyrastú zárodoky predstáv, ktoré sú vyjadrením zjavení vyššieho sveta. Niečo také sa nedá v obyčajnom zmysle „dokázať“; môže sa len dať žiakovi návod: rob to alebo ono - a keď to bude vykonávať, potom už uvidí, že sa dostávajú neklamné výsledky.

Pri nepresnom pozorovaní toho, o čom sme práve hovorili, by sa nám mohlo zdať rozporné, že na jednej strane sa požaduje *obohatenie* citového sveta, keď tým, čím sa inak vyvoláva len úsudok rozumu, majú precitnúť city radosti, bolesti atď. - a na druhej strane sa hovorí výslovne o ušetrení citov. Tento rozpor okamžite zmizne, ak uvážime, že ušetrenie sa týka tých citov, ktoré sú podmienené vonkajšími zmyslami.

Práve to, čo sa tu ušetrí, javí sa ako obohatenie vzhľadom k duchovným zážitkom. A je úplne správne, že takto ušetrené city vo svete zmyslových vnemov sa v inej oblasti nielen uvoľňujú, ale aj sa v tejto oblasti prezentujú ako *tvorivé*. - Dodávajú materiál pre predstavy, v ktorých sa zjavuje duchovný svet.

Ale nevedelo by príliš ďaleko, keby niekto chcel zostať iba pri *týchto úsporách*, ako bolo vyššie naznačené. K väčším výsledkom je potrebné ešte viac. Duši sa musí privádzať ešte omnoho väčší poklad sily, ktorý vytvárajú city, než ako je to možné *touto* cestou. Človek sa musí napríklad vystaviť na skúšku istým vonkajším dojmom a potom si celkom odoprieť city, ktoré sa dostávajú v takzvanom „normálnom“ stave. Musí sa vystaviť napríklad udalosti, ktorá „normálne“ dušu rozčulí a toto rozčúlenie si celkom zakázať. Môže sa to urobiť tak, že sa človek naozaj konfrontuje s takou udalosťou, alebo si len vypomôže predstavou. To druhé je dokonca pre plodné tajné školenie ešte lepšie. Keďže je žiak zasväcovaný do *imaginácie*, buď pred prípravou na inšpiráciu alebo súčasne s ňou, musí byť vlastne schopný postaviť si pred dušu imaginatívne nejakú udalosť s rovnakou silou, akoby tu skutočne bola. - Keď sa žiak v zdĺhavej vnútornej práci vždy znova a znova vystavuje veciam a dejom a zakazuje si mať zodpovedajúce „normálne“ city, vytvára sa v jeho duši materská pôda pre inšpiráciu. - Len ako poznámka v zátvorke nech je tu uvedené, že ten, kto popisuje takéto *školenie na inšpiráciu*, dokáže mať aj plné pochopenie pre to, keď sa zo stanoviska súčasného vzdelania bude proti takémuto popisu všeličo namietat. A dá sa tu nielen to či ono namietat, ale môže sa dokonca povedať so zhovievavým úsmevom: „inšpirácia sa predsa nedá puntičkársky vychovávať; je to *dar prírody, dar génia*.“ Iste, zo stanoviska súčasného vzdelania to môže pôsobiť veľmi komicky, ak sa veľa hovorí o výchove k niečomu, o čom súčasný vzdelávací systém nechce nič počuť ani nič vedieť; ale tento systém si neuvedomuje, ako málo je schopný domyslieť do konca svoje vlastné myšlienkové pochody. Kto by chcel predpokladať, že vynálezca moderného vzdelania by mal veriť, že nejaké vyššie vyvinuté zvieratá sa nevyvíjalo pomaly, ale ocitlo sa tu „náhle“? Ten by skoro počul, že vzdelanec v modernom zmysle takému „zázraku“ neverí. Niečo také je vraj „povera“. A predsa v obore duševného života je potom taký moderný vzdelanec - úplne v štýle svojich vlastných názorov - v zajatí vyslovenej povery. Nechce totiž pomyslieť na to, že dokonalejšia duša sa tiež musela vyvíjať, že sa tu nemôže ocitnúť odrazu, ako prírodný dar. Navonok sa tu, pravda, objavuje mnohý génus nevysvetliteľným spôsobom, zrodený akoby „z ničoho“; ale objavuje sa tak práve iba v materialistickej povere; duchovný vedec vie, že takéto geniálne založenie, ktoré vyrastie v niektorom živote u človeka akoby z ničoho, je jednoducho následok jeho výchovy k inšpirácii v predchádzajúcom pozemskom živote. - Na teoretickom poli je materialistická povera zlá; avšak ešte oveľa horšia je v praktickej oblasti, ako je to v tomto prípade. Pretože predpokladá, že géniovia musia v budúcnosti stále „padať z neba“, nestará sa o taký „okultistický nešvár“ alebo podobnú „fantastickú mystiku“, rozprávajúcu o výchove k inšpirácii. Tým však táto materialistická povera zdržiava pravý pokrok ľudstva. Nestará sa o to, aby sa v človeku rozvíjali driemajúce schopnosti.

V skutočnosti sú často tí, ktorí sa nazývajú pokrokári a voľnomyšlienkári, práve nepriateľmi skutočného vývoja. Ale toto - ako bolo povedané - má byť len vsunutá poznámka, potrebná na ujasnenie vzťahu tajnej vedy ku vzdelaniu súčasnej doby.

Tieto duševné sily, ktoré sa ako poklad hromadia popisovaným odopieraním „normálnych“ citov vo vnútri žiaka, by sa, pravda, aj bez prispenia inej pomoci premenili na inšpiráciu. A žiak tajnej vedy by prežíval, ako v jeho duši vystupujú pravdivé obrazy, znázorňujúce zážitky vo vyšších svetoch. Najjednoduchšími skúsenosťami nadzmyslových dejov by tá vec začínala, a pokiaľ by žiak v naznačenom smere vnútorne žil ďalej, objavovalo by sa postupne niečo stále vyššie a zložitejšie. - V skutočnosti by však bolo dnes také tajné školenie celkom nepraktické, a preto sa ani nevykonáva nikde tam, kde treba vážne pristúpiť k práci na sebe. Keby totiž žiak chcel týmto spôsobom vyvinúť „sám zo seba“ všetko, čo môže dať inšpirácia, dostal by sa určite k tomu, že by takto „vysúkal“ zo seba *všetko* to, čo bolo kedy napríklad tu povedané o podstate človeka, o ľudskom živote po smrti, o vývoji ľudského rodu a planét a pod. Lenže taký žiak by na to potreboval nesmierne dlhé časové obdobia. Bolo by to asi také, ako keby chcel niekto sám zo seba vyvinúť celú geometriu, bez ohľadu na to, čo ľudia pred ním už na tomto poli vypracovali. „Teoreticky“ je, pravda, niečo také celkom dobre možné. Ale bolo by bláznovstvom robiť to v praxi. Ani v tajnej vede sa tak nepostupuje, ale veci, vydobyté pre ľudstvo inšpirovanými predchodcami, tlmočí žiakovi učiteľ. Toto pretlmočenie musí byť v prítomnej dobe základom pre vlastnú inšpiráciu. Čo dnes hovorí príslušná literatúra a prednášky atď. z oboru tajnej vedy, to môže skutočne poskytnúť takýto základ pre inšpiráciu. Sú to napríklad nauky o rôznych základných článkoch človeka (o tele fyzickom, éterickom, astrálnom atď.), poznatky o živote po smrti až k novému vteleniu, potom napríklad všetko, čo vyšlo v tlači pod názvom „Z kroniky Akaša“. Pri inšpirácii musíme totiž mať na pamäti, že je potrebná na vyhľadanie a vlastné prežitie

vyšších právd ale nie k ich pochopeniu. To, čo bolo podané pod názvom „Z kroniky Akaša“, je najskôr nemožné vyhľadať bez inšpirácie. Ale pokiaľ to niekto prijme oznámením, môže to potom pochopiť úplne obyčajným logickým úsudkom. Nikto by nemal prehlasovať, že sa tu tvrdia veci, ktoré sa nedajú bez inšpirácie logicky pochopiť. Nie preto sa niekomu zdajú nepochopiteľnými, že nie je inšpirovaný, ale že sa mu nechce dostatočne premýšľať. - Ak teda človek prijíma tieto pravdy oznámením, prebúda sa ich vlastnou silou v duši inšpirácia. Musí sa len pokúsiť, ak chce, aby dostal takúto inšpiráciu, aby neprijímal tieto poznatky len triezvo a rozumovo, ale dal sa vzletom ideí preniesť do všetkých možných zážitkov citových. A ako by to niekto nemohol! Môže zostať cítenie ľahostajné, keď sa v duchu odohrávajú pred človekom úchvatné deje, ako sa Zem vyvíjala z Mesiaca, Slnka a Saturna, alebo keď sa nahliadne do nekonečných hĺbok prirodzenosti človeka poznávaním jeho tela éterického, astrálneho atď.? Skoro by sme mohli povedať: je to zlé, keď niekto vôbec môže prežívať takéto myšlienkové stavby len sucho a triezvo. Lebo keby ich neprežíval len triezvo, ale prežíval by pri nich všetky možné citové napätia a citové uvoľnenia, všetky stupňovania a krízy, všetky pokroky a úpadky, všetky katastrofy a zvestovania, potom by sa v ňom práve pripravila materská pôda pre samotnú inšpiráciu. Ale potrebný život v citoch pri takýchto správach z vyššieho sveta bude človek môcť rozvíjať len vtedy, ak bude vykonávať také cvičenia, ako boli naznačené. Kto obracia všetky svoje citové sily k vonkajšiemu svetu zmyslových vnemov, tomu budú pripadať rozprávania z vyšších svetov ako „suché pojmy“, ako „šedá teória“. Nikdy nebude môcť pochopiť, ako to, že je niekomu teplo pri srdci, keď načúva výkladom tajnej vedy, zatiaľčo on sám zostáva predsa „až k srdcu chladným“. Dokonca povie: „Veď je to všetko len pre rozum, to je intelektuálne; ja by som chcel niečo pre cit.“ Nepovie si však, že je to jeho chyba, ak zostáva jeho srdce chladné.

Mnohí stále ešte podceňujú silu toho, čo sa ukrýva v samotných týchto oznámeniach z vyššieho sveta. A v súvislosti s tým preceňujú rozličné iné cvičenia a procedúry. Čo mi to vlastne pomôže, hovoria, keď mi niekto rozpráva, ako to vyzerá vo vyšších svetoch, ja by som sa tam chcel predsa pozrieť sám. Takýmto ľuďom väčšinou chýba len trpezlivosť, aby sa do týchto rozprávání z vyšších svetov vždy znova zahĺbili. Keby tak robili, spozorovali by, akú majú tieto „púhe rozprávania“ rozohňujúcu silu a ako prijatím poskytnutých inšpirácií od druhých je skutočne podnietená vlastná inšpirácia. - Pravdaže k „učeniu“ musia ešte pristúpiť iné cvičenia, ak chce žiak dosiahnuť rýchle pokroky v prežívaní vyšších svetov; nikto by však nemal podceňovať nesmieme veľký význam práve tohto „učenia“: A v žiadnom prípade sa nikomu nemôže dávať nádej, že nejakými cvičeniami urobí rýchle pokroky do vyšších svetov bez toho, aby sa zároveň nedokázal trpezlivo zahĺbiť do rozprávání, ktoré spočívajú čisto len v popisovaní dejov a bytostí vyššieho sveta nejakými povolanými osobami. - Následkom toho, že sa v súčasnosti zverejňujú takéto oznámenia v literatúre, v prednáškach atď. a že sa poskytujú aj prvé náznaky o cvičeniach privádzajúcich k poznaniu vyšších svetov (také náznaky sú uvedené práve v knihe „Poznávanie vyšších svetov“), môže sa dnes ktokoľvek dozvedieť niečo z toho, čo sa predtým poskytovalo len v prísne uzavretých tajných školách. Ako srne už viackrát povedali, je toto zverejnenie spôsobené pomermi v našej dobe a musí tu byť. Vždy však treba zároveň zdôrazniť aj to, že sa tým síce uľahčuje získavanie ezoterického poznania, ale bezpečné vedenie skúseným učiteľom tajnej vedy sa napriek tomu nedá úplne nahradiť.

Poznanie pomocou inšpirácie vedie človeka k prežívaniu *dejav* v neviditeľných svetoch, napríklad k prežívaniu vývoja človeka, vývoja Zeme a jej planetárnych inkarnácií; ak však prichádzajú v týchto vyšších svetoch do úvahy nielen *deje*, ale aj *bytosti*, potom musí nastúpiť ako spôsob poznania *intuícia*. Čo tieto bytosti uskutočňujú, poznávame v obrazoch pomocou imaginácie, zákony a vzťahy týchto dejov sa poznávajú inšpiráciou a ak chceme predstúpiť pred samé bytosti, potom potrebujeme intuíciu. - Ako sa inšpirácia včleňuje do sveta imaginácií, ako prestupuje tento svet ako „duchovná hudba“ a tým sa stáva výrazovým prostriedkom bytostí poznateľných intuíciou, o tom si ešte povieme. Potom si povieme tiež o samotnej intuícii. Tu chceme upozorniť už len na to, že čo sa v tajnej vede označuje ako „intuícia“, nemá nič spoločné s tým, čo sa dnes v bežnej reči označuje slovom „intuícia“. Bežne sa tak totiž označuje viac či menej neistý „nápad“, v protiklade k jasnému, dôsledným postupom získanému rozumovému poznaniu. V tajnej vede nie je „intuícia“ ničím nejasným a neistým, ale naopak je to vysoko pokročilý spôsob poznávania, plný najsvetlejšieho jasného a celkom nepochybnej istoty.